

**STUDIA Z DZIEJÓW
ROSJI I EUROPY
ŚRODKOWO-
WSCHODNIEJ** **tom XXIX**

WARSZAWA

WYDAWNICTWO NAUKOWE *Semper*

AUTORZY ARTYKUŁÓW I ROZPRAW

**Dr hab. Jan Sobczak — Profesor w Wyższej Szkole
Pedagogicznej w Olsztynie**

**Mgr Mariusz Korzeniowski — Starszy asystent w Uniwersytecie
im. Marii Curie–Skołodowskiej, Lublin**

Mgr Antoni Serednicki — Warszawa

**Dr Krystyna Gomółka — Adiunkt w Uniwersytecie Gdańskim,
Gdańsk**

Dr Anna Garlicka — Adiunkt w Instytucie Historii PAN, Warszawa

**STUDIA Z DZIEJÓW ROSJI
I EUROPY ŚRODKOWO-WSCHODNIEJ**

POLSKA AKADEMIA NAUK • INSTYTUT HISTORII
ZAKŁAD DZIEJÓW EUROPY XIX i XX WIEKU

STUDIA Z DZIEJÓW ROSJI
I EUROPY ŚRODKOWO–WSCHODNIEJ

TOM XXIX

WARSZAWA

WYDAWNICTWO NAUKOWE *Semper*

1994

Komitet Redakcyjny

WIESŁAW BALCERAK, JERZY BOREJSZA, MAREK K. KAMIŃSKI,
JERZY KOZEŃSKI, MACIEJ KOŹMIŃSKI, MARIAN LECZYK,
PIOTR ŁOSSOWSKI (redaktor), WOJCIECH MATERSKI, MIECZYŚLAW TANTY,
JERZY TOMASZEWSKI, ROMAN WAPIŃSKI, ROMUALD WOJNA,
MICHAŁ ZACHARIAS, ELŻBIETA ZNAMIEROWSKA–RAKK (sekretarz Redakcji),
JANUSZ ŻARNOWSKI

Adres Redakcji
Rynek Starego Miasta 29/31, 00–272 Warszawa

Okładkę projektowali
ALINA i LESZEK KAĆMOWIE

Redakcja, redakcja techniczna, skład komputerowy:
WYDAWNICTWO NAUKOWE *Semper*
ul. Bednarska 2/4, 00–310 Warszawa
tel. 27 60 83

© Copyright by Wydawnictwo Naukowe *Semper*, Warszawa 1994
© All rights reserved

PL ISSN 1230–5057

Printed in Poland

SPIS TREŚCI

ARTYKUŁY I ROZPRAWY

J. Sobczak, Cesarz Mikołaj II (1868–1918) jako inicjator haskiej konferencji pokojowej (1899 r.)	5
Царь Николай II (1868–1918) как инициатор Гаагской мирной конференции (1899 г.)	26
Emperor Nicholas II (1868–1918) — The Initiator of the Hague Peace Conference (1899)	27
M. Korzeniowski, Rejon Zachodni Centralnego Komitetu Obywatelskiego	
— powstanie i początki działalności	29
Западный район Центрального гражданского комитета	
— создание и начало деятельности	46
The Western Region of the Central Civic Committee of the Kingdom of Poland in Russia	
— The Uprising and the Beginning of Activity	46
A. Serednicki, Ofensywa na Kijów w roku 1920 oraz jej konsekwencje dla armii i rządu URL w świetle prasy petlurowskiej w Polsce (część druga)	47
Поход на Киев в 1920 году и его последствия для армии и правительства УНР в свете петлюровской печати в Польше (часть II)	55
The Kiev Offensive of 1920 and its Consequences for the Army and Government of the Ukrainian People's Republic in the Light of the Petlura Press in Poland	56
K. Gomółka, Białoruska Chrześcijańska Demokracja w latach 1918–1939	57
Белорусская христианская демократия в годы 1918–1939	64
Byelorussian Christian Democracy in the Years 1918–1939	65
A. Garlicka, Wielka Brytania — Niemcy — Bałkany w okresie międzywojennym.	
Próba syntezy	67
Великобритания — Германия — Балканский полуостров 1918–1939. Испытание синтеза	80
Great Britain — Germany — The Balkans 1918–1939. An Attempt of Synthesis	81

MATERIAŁY I DOKUMENTY

A. Achmatowicz, Relacja Władysława Grabskiego	83
P. Łossowski, Polacy w Estonii, Łotwie i Litwie 1918–1939	91
D. Boćkowski, Repatriacja dzieci polskich z głębi ZSRR w latach 1945–52	99
A. Korzon, Rozmowa Cyrankiewicza z Chruszczowem w kwietniu 1957 r.	109

PRZEGLĄDY. ARTYKUŁY RECENZYJNE. RECENZJE

E. Znamierowska-Rakk, Macedonia w dziejach Bułgarii w świetle historiografii bułgarskiej	117
A. Kosecki, Polacy w ZSRR — niektóre kierunki badań w historiografii polskiej	131

*

A. J. Leinwand, Od buntu do zniewolenia. Los artysty rosyjskiego czasu rewolucji	141
H. Bartoszewicz, Od paktu Ribbentrop — Mołotow do umowy Mołotow — Osóbka-Morawski	149

*

Nationalism and Empire. The Habsburg Monarchy and the Soviet Union, E. Toczek	157
M. Waldenberg, Kwestie narodowe w Europie Środkowo-Wschodniej. Dzieje. Idee, R. Wojna	159
H. Parafianowicz, Zapomniany Prezydent. Biografia polityczna Herberta Clarka Hoovera, A. Garlicka	162
Nenugaletoji Lietuva. Antisovietinis pogrindis. Kalba dokumentai, t. I, B. Makowski	164
Piotr Kostikow, Bohdan Roliński, Widziane z Kremla. Moskwa — Warszawa. Gra o Polskę, A. Korzon	166
Grif siekrietnosti sniat. Potieri woorużennych sił SSSR w wojnach, bojowych dejstwijach i wojennych konfliktach, A. Achmatowicz	169
Jerzy Jackowicz, Bułgaria od rządów komunistycznych do demokracji parlamentarnej 1988–1991, E. Znamierowska-Rakk	173
ŻYCIE NAUKOWE	177

Semper

WYDAWNICTWO NAUKOWE

ul. Bednarska 2/4
00-310 Warszawa

tel. 27 60 83

MAREK NEY-KRWAWICZ

sztandary i proporce ARMII KRAJOWEJ

monografia i album unikalnych ilustracji

[s. 176 + album 65 ilustracji, bibliografia, indeksy]

Nasza oficyna wydaje książki ze wszystkich dziedzin nauki. Specjalizujemy się w monografiach oraz w trudnych, niskonakładowych publikacjach w różnych językach (rozprawy habilitacyjne, bibliografie, słowniki specjalistyczne, materiały źródłowe). Stale współpracujemy z wieloma placówkami Polskiej Akademii Nauk oraz z instytutami akademickimi. Nasza działalność została wysoko oceniona m.in. przez Komitet Badań Naukowych.

Nasze książki były prezentowane na wystawach i targach we Frankfurcie n. Menem, Lipsku, Montrealu, Wilnie, Kijowie i Mińsku, a także na Targach Książki Naukowej i Targach Książki Historycznej w Warszawie.

Wśród stałych odbiorców naszych książek i czasopism są wszystkie poważne polskie ksiąźnice, biblioteki uczelniane oraz wiele renomowanych bibliotek zagranicznych.

Do współpracy zapraszamy przede wszystkim Autorów gotowych prac analitycznych, opartych na badaniach własnych. Interesują nas także oryginalne syntezy. W zasadzie nie wydajemy prac popularnonaukowych.

Nasza ofertę kierujemy głównie do samodzielnych pracowników naukowych, chociaż w naszej serii «*Studia i Materiały*» jest też miejsce na oryginalne prace magisterskie.

dr Wojciech Kriegseisen (redaktor naczelny publikacji humanistycznych)

red. Włodzimierz Zuzga (dyrektor, redaktor naczelny nauk ścisłych)

red. Helena Ratomska (redaktor naczelny, właścicielka wydawnictwa)

red. Anna Zieleniewska (sekretarz wydawnictwa)

Nasze książki można zamawiać i nabywać we wszystkich księgarniach naukowych w Polsce oraz w księgarniach polskich za granicą.

Prowadzimy również sprzedaż wysyłkową.

Na życzenie przesyłamy katalogi.

Zamówienia na prenumeratę czasopism i wydawnictw ciągłych (bez przedpłat) przyjmują księgarnie naukowe. Poniższe publikacje można zamawiać również bezpośrednio w wydawnictwie:

«ACTA POLONIAE HISTORICA» (półrocznik, od z. 68)

«ACTA ASIATICA VARSOVIENSIA» (rocznik, od t. 5)

«BAROK. Historia — Literatura — Sztuka» (półrocznik, od t. 1)

«HEMISPHERES» (rocznik, od t. 7)

«ODRODZENIE I REFORMACJA w POLSCE» (rocznik, od t. 37)

«STUDIA z DZIEJÓW ROSJI i EUROPY ŚRODKOWO-WSCHODNIEJ»
(rocznik, od t. 29)

«STUDIA i MATERIAŁY WYDAWNICTWA NAUKOWEGO SEMPER»
(wyd. ciągłe, od z. 1)